

İSLAM HUKUKUNDA ZEKÂT, SADAKA VE GANİMETE AİT HÜKÜMLER BAĞLAMINDA “EHLİ BEYT” İÇİN ÖZEL HÜKÜMLER*

*Bünyamin ÇALIK***

ÖZET

Bu makalede İslam Hukukunda Zekât, Sadaka ve Ganimete Ait Hükümler Bağlamında “ehli beyt” ile alakalı İslam hukukunda özel hükümlere yer verilmiştir. Öncelikle “âl” ve “ehl” lafızları ardından “ehl-i beyt” kavramlarının sözlük ve terim anlamları ele alınmıştır. Hz. Peygamber (s.a.v)’in vefatından itibaren başlayan tartışmaların odağında yer alan “ehl-i beyt” olgusu bugün bile pratik anlamda çözümlenmesi güç bir problem olarak karşımızda bulunmaktadır. Uzun yıllar boyunca ütöpik bir yapıya dönüştürülmüş “ehl-i beyt” olgusu bugün bile aynı özelliğini sürdürmektedir. Bu itibarla bu çalışmamızda “ehl-i beyt” olgusuna Sünni perspektifteki anlayışa yer verilmiştir.

Zekât, öncelikle kulun Allah’ın emrine itaat edip, kulluğunu göstermesinin en güzel nişanesidir. Çünkü zekât vermeyi Allah emretmiştir. Mümin kulun vazifesi; öncelikle neden ve sebebini araştırmadan Allah tarafından emrolunduğu şeyi yapmaktır. Müslüman; inandığı Rabbinden aldığı emri, canının yongası olan malını hiç bir maddî karşılık beklemeden vererek, kulluk borcunu en güzel şekilde ifa etmiş olur. Bununla beraber zekât inan kulu, günah, cimrilik ve benzeri kirlerinden temizler. İnsandaki, mal sevgisini terk edip, Allah sevgisinin ön plana geçmesine sebep olur. Zekât fakirler açısından da son derece önemlidir ve onlar için en büyük bir umuttur. Çünkü o sadece fakirin hakkıdır ve mutlaka fakire verilecektir. Zekât her ne kadar bir nevi vergiye benzese de farklıdır. Çünkü insanların koydukları vergilerin toplanma ve sarfedilme yerleri devirlere ve devletlere göre değişebilir. Devlet gelirlerinin sarfında fakirlerden çok zenginlerin gözetildiği de olabilir. Kaynak ve sarf yerini Allah ve Rasûlünün tespit ettiği zekât ise böyle değildir. Bunun kimden alınıp kime verileceği Kur’ân’da belirtilmiştir. Bunu hiç bir kimsenin değiştirmesi mümkün değildir. Yani bu fon sadece fakirler için kullanılır. Zekâtın, toplum açısından önemi de; zekâtı veren ve alan açısından öneminden daha aşağı değildir. Allah insanların tümünü aynı kabiliyet ve güçte yaratmamıştır. İnsanların maddi durumlarında olduğu gibi mali durumlarında da farklılıklar vardır. İnsanlar; ya zengin, ya fakir ya da orta halli olabilirler. Dünyanın çeşitli yörelerinde zenginlerin

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Kafkas Üniv. İlahiyat Fak. İslam Hukuku, El-mek: buncalik@hotmail.com

alabildiğine lüks hayat ve israfa dalmaları, sayelerinde kazanç sağladıkları fakirleri düşünmemeleri, onlara yardım ellerini uzatmamaları, fakirlerin kendilerine kıskançlık ve kin duymalarına sebep olabilir. Bunun neticesi olarak da toplumlarda sosyal patlamalar, huzursuzluklar ve isyanlar görülmüştür. İşte zekât, bütün bu olumsuz hadislerin önünde en güzel bir çaredir. Toplum içerisindeki fertlerin düşecekleri zor durumlarda onları koruyan sosyal bir sistemdir. İnsanlar arasındaki dayanışmanın, kaynaşmanın sağlanmasına yardımcı olur. Keza zekât zenginlerle fakirler arasındaki mesafeyi daraltır. Fakirlerin gönüllerinde zenginlere karşı doğabilecek kıskançlık ve kinleri söndürür. İnsanlar arasında sevgi ve kardeşliği geliştirir. Böylece; hem fakirin aç, susuz ve çıplak kalmasını önler hem de cemiyetin düzen ve huzurunun bozulmasına mani olur.

Sadaka da öncelikle kulun Allah'ın emrine itaat edip, kulluğunu göstermesinin en güzel nişanelerinden birisidir. Sadaka, yükümlünün durumuna göre farz, vacip veya nâfile hükmünde olur. Sadakanın farz olan kısmı zekâtтан ibaret olup; tarım ürünlerinin zekâtı olan öşrû; hayvanların, ticaret mallarının, altın, gümüş ve diğer nakit paraların zekâtı ile define ve madenlerin zekâtını kapsamına alır. Zekât verileceği yerleri belirleyen âyetteki "sadakât" çoğul olarak bütün bu çeşitleri kapsar. "Zekâtlar; ancak, yoksulların, miskinlerin, zekât tahsili işinde çalışanların, kalpleri İslâm'a ısındırılmak istenenlerin, kölelerin, borçluların, Allah yolunda cihad edenlerin ve yolcuların hakkıdır. Farz olan zekâtla, vacib olan fitre miktarları belirli bulunan sadakalardır. Birincisinde nisab'a mâlik olduktan sonra bir yıl geçmesi, ikincisinde ise, sadece nisaba malik olmak şarttır. Bunların dışında sıkıntı ve zarûret içinde bulunan müslümana ihtiyacını giderecek ölçüde yardım etmeyi bildiren bir sadaka daha vardır ki; bunun miktarı, sıkıntıyı giderecek ölçüye göre ortaya çıkar. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz iyi olmak demek değildir. Fakat iyi olan, Allah'a, âhiret gününe, meleklerle, kitaba ve peygamberlere iman eden, malını sevmesine rağmen hısımlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, dilenenlere ve köle azadına veren, namaz kılan ve zekât verendir" (el-Bakara, 2/ 177). Burada Cenab-ı Hak, miktarı belli olan zekâtla birlikte yakınlar, yetim ve düşkünlere yapılacak mali bir yardımdan da söz etmiştir ki; bunun şart ve miktarını sıkıntıda olan yoksulun hali belirler.

Ganimet ise, İslâm devletin gelirlerinden birisidir. Bu gelirler, müslümanların menfaati olan sınırları koruma, yol, köprü yapım ve tamiri, asker ailelerinin geçimini sağlama, devlet memurlarının ve ilim ile uğraşanların maaşlarını ödeme gibi yerlerde harcanır. Rikâz adı verilen madenler ile bulunup çıkarılan hazinelerin ve harp neticesinde düşmandan alınan ganimetlerin muayyen bir kısmı fakirler, kimsesiz yetimler ve borcunu ödeyemeyen borçlulara sarf edilir. Vâris bırakmadan ölenlerin malları, velisi bulunmayan maktullerin kan bedelleri, sahibi bulunmayan yitik mallar, sahibi bilinmeyen terk edilmiş çocukların ve velisi olmayan fakir çocukların nafakalarına, tedavi ücretlerine, techiz ve tekfinlerine, hastanelere sarf edilir. Halkına karşı savaş açılan bir ülke, ya sulh yoluyla, ya da savaşmak suretiyle zorla fethedilir. (Şamil İslam Ansiklopedisi)

Bu konuyu işlememizde ki ana saik de özellikle son zamanlarda haksız ve mesnetsizce yaratılan "İslamofobi" bahane edilerek Aziz

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

Peygamberimize ve Âl'ine yönelik saldırılara karşı tutumlarımızı yeniden gözden geçirmeyi tetikleme etkisini temin etmektir. İçerde de O'nun bize emanet olarak tevdi ettiği "Âl-u İyâline" karşı pervasızca yapılan ithamlar ve hakaretlere karşı duruşumuzu da harekete geçirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Âl, Ehl-i beyt, Zekât, Fey, Ganimet

SPECIAL PROVISIONS FOR AHL AL-BAYT IN THE CONTEXT OF THE PROVISIONS OF THE ZAKAT, ALMS AND BOOTY IN ISLAMIC LAW

ABSTRACT

In this article, the Islamic law of zakat, alms and Booty Own Provisions in the Context of "Ahl al-Bayt" is related to the special provisions of Islamic law are included. First "scholar" and "ahl" After lafız of "Ahl al-Bayt" concept of dictionary terms and their meanings are discussed. Prophet. The Prophet (saas), located at the center of discussions starting from the death of "Ahl al-Bayt" phenomenon are difficult to resolve in a practical sense, even today we face a problem. For many years the building was converted into a utopian "Ahl al-Bayt" phenomenon continues even today the same property. Hence, this study "Ahl al-Bayt" Sunni understanding of the phenomenon have been given the perspective.

Zakat, primarily servant to obey the command of Allah, is the best token show of worship. Because God has commanded us to give alms.

The first servant of charity to obey the command of Allah is the most beautiful token of birsu show servitude. Charity, according to the state assumed the obligation, the provision would be obligatory or supererogatory to.

The booty is one of the revenues of the Islamic state. These revenues, protecting the interests of Muslims boundaries, roads, bridge construction and repair, ensuring the livelihood of the families of soldiers, civil servants and spent in places such as paying the salaries of dealing with science.

This issue processing Our two main motives, especially lately unfair and unfounded created by the "Islamophobia" pretext Saints our Prophet and reconsider our attitude towards the attack on Ali is to provide the effect of triggering. It also contains relics of that befall us as "Al-u İyâl to" our stance against the accusations made against reckless and insulting is to mobilize.

STRUCTURED ABSTRACT

In this article, in the context of the provisions of the zakat, alms and booty , "ahl al-bayt" which is related to the special provisions of islamic law is included. First, the meaning and the dictonary terms of "âl" and "ehl" and then "ahl al-bayt" are discussed.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

Zakat, primarily servant to obey the command of Allah, is the best token show of worship. Because God has commanded us to give alms. Believers servant's duty; and the reason why the research is the first to do what is commanded by God. Muslim; He believes that orders received from the Lord, the property of a material provision by which the chip can no waiting, would have exercised in the best possible way to serve the debt. However, the charity believes servant of sin, removes dirt from stinginess and so on. The people abandoned the goods of love, love of God would cause it to the forefront. Zakat is also extremely important for the poor and the greatest hope for them. Because he has the right to be given only to the poor and absolute poor. Zakat although it looks like the sort of tax is different. Because the collection of taxes and exerted the places they put people to cycle and vary by state. Poor state of consumption in the observance of their income may be too rich. Welding consumables and replace it detects the charity of God and His Messenger is not. This is stated in the Qur'an will be taken from who to whom. It is not possible to change one's ever. So this fund is used only for the poor. Zakat is also of importance for society; the importance of giving alms and are not inferior in terms of space. It did not have the same ability and power to all God's people. As people make their financial situation are also differences in financial status. People; or rich, or poor, or middle class can. The world's utterly wasteful life of luxury and rich in various regions of the plunge, they gain in the way they think about the poor, extending their hands to help them, hearing them can cause jealousy and resentment of the poor. As a result of this social explosion in societies, it has seen unrest and riots. That charity, this is the most beautiful resort in front of all the negative hadiths. They fell in a difficult situation of individuals in society is a social system that protects them. Solidarity between peoples, helps to ensure cohesion. Similarly alms to narrow the gap between the rich and poor. The poor against the rich may arise jealousy and hatred in their hearts extinguished. Develop love and brotherhood among people. So; the poor and hungry, prevents dehydration and helps prevent the deterioration of bare both the order and peace of society.

The first servant of charity to obey the command of Allah is the most beautiful token of birsu show servitude. Charity, according to the state assumed the obligation, the provision would be obligatory or supererogatory to. Zakat, the obligatory charity, which part is composed; poop is with the charity of agricultural products; animals, trade goods, gold, silver and other cash hoard and take alms of charity to the scope of the mine. The revelations will be given Zakat determine places "loyalty" means all of this kind in the plural. "The charity that, however, the poor, musk, zakat collection of business workers, the hearts of those who want to ısındırıldı Islam, slaves, debtors, the rights of the passengers who strive in Allah's way. Obligatory charity to, wajib which Qadar amounts are charity which certain. First in the quorum Malik more than a year after, in the second, only it is necessary to owning the quorum. They are outside shortages and inside exigencies another charity reporting to help measure will eliminate the need for Muslims that, the amount of which will occur according to the measure to resolve the problem. Quran The following is stated in the Qur'an: "You turn your face to the east and west is not meant to be good. But that is good, Allah and the Last Day, the Angels, books, and who believe

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

in the prophets, despite the dislike of the property to relatives, orphans, the poor, the way those left on, which to beg those and freeing slaves, praying and giving alms "(al-Baqarah, 2 / 177). Here God Almighty, the amount given to charity that are close together, were mentioned in a financially aid to orphans and the needy that, determines the state of the poor in distress and the amount of this requirement.

The booty is one of the revenues of the Islamic state. These revenues, protecting the interests of Muslims boundaries, roads, bridge construction and repair, ensuring the livelihood of the families of soldiers, civil servants and spent in places such as paying the salaries of dealing with science. Rikaz called the treasure of minerals extracted and the availability of a certain part of booty taken from the enemy in the war as a result of the poor, orphans and homeless insolvent borrowers will be consumed. The producer who died without heirs, the blood values of the parents without the victim has not found the lost goods, with the children abandoned and unknown parents no poor child allowances to treatment wages, equipped and Tekfen to, is spent for the hospital. A war against the people of pop country, either through peace or war is conquered by force.

The phenomenon of "ahl al-bayt" , which is located at the center of discussions starting from the death of the Prophet, exist as a difficult problem to resolve. The phenomenon of "ahl al-bayt" which was converted into a utopian being for many years, it still continues, even today, the same property. In this study, the phenomenon of "ahl al-bayt" is discussed, according to the understanding of the perspective of Sunni.

Scholars / wording of Ahl al-Bayt has become an important subject of controversy both in terms of language and since the social-political life away. We have made an assessment in the context of our study, only the Sunni doctrine.

Ahl al-Bayt, Arab society transforms into a different structure within the meaning stated in previous periods, it has emerged as a concept with a new appearance. According to the opinion of Ahl al-Bayt who generally accepted thing to say at the point where Hz. The Prophet (pbuh) wives, children, son Prophet. Ali and the descendants. All who believe in him with relative flexibility of the meaning of this word can also be included. In other words, the Prophet. The Prophet (saas) is a relative convinced him, had served him and Ahl al-Bayt who lived with him.

Quran, some lafız and concepts of the Arabic language in the dictionary meaning so as to signify the social reality made up before basis, some entirely new meaning to the history of newly formed by uploading, used in a manner which corresponds to the political and social phenomena adopted by schools of Islamic thought a It is the issue. If you Ahl al-Bayt will install a religious mission, to the nearest of all believers figuratively Prophet (saas) it is the view of Ahl al-Bayt be.

Key Words: Âl, Ahl Al-Bayt, Zakat, Fey, Booty

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

GİRİŞ

“Âl” ve “ehl-i beyt” sözcükleri güncelliğini koruyan dini terimlerdenir. Âl, ünlü bir kişinin soyuna, boyuna veya temsil ettiği fikirlere bağlı taraftarlar için kullanılan bir terimdir. Ehl-i beyt ise ev halkı, aile fertleri manasında kullanılan bir sözcüktür. Aynı şekilde Ehl-i beyt denildiğinde ev sahibi, onun eşi, çocukları, torunları ve yakın akrabaları anlaşılır. Özellikle de Hz. Peygamber (s.a.v)’in ev halkı ve akrabalarını, kısaca ailesini tanımlamak için kullanılır.

Hz. Peygamber (s.a.v)’in vefatından itibaren başlayan tartışmaların odağında yer alan Âl-u Muhammed ve ehl-i beyt olgusu bugün bile pratik anlamda çözümlenmesi güç bir problem olarak karşımızda bulunmaktadır. Uzun yıllar hayalî bir yapıya büründürülen ehl-i beyt olgusu bugün bile aynı özelliğini sürdürmektedir. Genel olarak tarih boyunca müslümanlar Hz. Peygamber’e besledikleri sevgi, saygı ve hürmeti, onun yakın çevresi yani ehl-i beyti için de göstermeyi inançlarının bir gereği saymışlar, onlara samimi olarak sahip çıkıp kendilerine sevgi ve saygı ile muamele ederek hak ve hukuklarına hassasiyetle dikkat etmişlerdir. İşte bu samimi ve sarsılmaz duygu ki, bir takım insanları ehl-i beyt olgusunu kullanarak halkın güvenini kazanmaya ve onları yanlarına çekmeye; söylem ve uygulamalarında ehl-i beyt’e yer verip temel savlarını bu çerçevede oluşturma noktasına itmiştir.

Bu nedenle ehl-i beyt, kavramı siyasi bir amaçla ele alınıp yorumlanmasından sonra hemen hemen her dönemde kişisel çıkar ve siyasi menfaat açısından kullanılan, istismar edilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kavramın siyasi açıdan tarihsel analizini yaptığımız zaman istismar yönünün ağır bastığını, farklı amaçlarla, farklı zamanlarda, farklı coğrafyalarda ve farklı kişiler tarafından istismar edildiğini açık bir şekilde görürüz. Bununla iddia ve ideallerine meşruiyet kazandırmayı amaçladıkları çok net bir şekilde görülmektedir. (Varol, 2003, s. 98-99)

Ehl-i beyt nedir? Ehl-i beyt kimlerden oluşur? İslam’daki yeri ve değeri nedir? Günümüzdeki misyonu ve vizyonu nedir? Bu ve benzeri sorular gündeme geldiğinde, düşünce farklılıkları tartışmalar ve bölünmeler ortaya çıkmaktadır.

Konuyu İslam hukuku bağlamında Hz. Peygamberin soyundan gelenleri ilgilendiren hükümleri mezhepler çerçevesinde işleyeceğiz. Önce konunun kavramsal haritasını belirleyerek başlayacağız. Burada “âl” ve “ehl” lafızları başta olmak üzere doğrudan veya dolaylı ilintisi olan diğer kavramları da ele alacağız.

Bu konuyu işlememizin nedeni Hz. Peygamber (s.a.v)’e yönelik saldırıların hızlandığı bir dönemde Hz. Peygamber (s.a.v)’e gereken saygı ve sevginin önemini hatırlatmaya katkı sağlamaktır.

Bir takım dini terimlerin mahiyetinde yaşanan algı hatalarının “âl” ve “ehl-i beyt” kavramlarında da yaşandığı görülmektedir. Bu itibarla konumuza kavramsal bir çerçeveye başlamak uygun olacaktır.

1.Kavramsal çerçeve

Bu başlık altında makalede geçecek olan kavramların sözlük ve terim anlamları üzerinde gereği kadar durulacaktır.

1.1.“Âl” Kavramı

“Âl” lafzı, Arapçada “serap”, “dağ”, “dağın çevresi ve çadır direği” manalarına geldiği gibi “kişinin bizzat kendisi”, “ailesi”, “taraftarları”, “dost ve arkadaşları” gibi anlamlara da gelmektedir. (Özel, 1992, c.2, s.305) Bazı dilciler, “dönmek”, “geri gitmek” gibi anlamlara gelen “أول” fiilinden türetilmiş bir isim olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bazıları da eş anlamlısı olan ehl kelimesinden

geldiğini kabul etmektedirler. Kelimenin ayrıca “etba (tâbi olanlar, bağlı olanlar, emri altında bulunanlar)” anlamı da vardır. (İsfahani, 1961, s.31; İbn Manzûr, 1979, c.1, 49-50)

Fıkıh literatüründe “âl” kelimesinin terim anlamı hakkında yapılan açıklamalara bakıldığında fakihler arasında bir görüş birliğinin olmadığı görülmektedir. Kavramın terim anlamı hakkındaki en teknik açıklama Hanefî fakihler tarafından yapılmıştır. Bu fakihlerin genel kabulüne göre “âl” lafzı, “bir kimsenin baba tarafından İslâmiyet devrine ilk yetişmiş olan büyük atasına kadar nesep yoluyla bağlı olduğu kimseleri” ifade etmektedir. Bu tanımda geçen büyük atanın müslüman olması şart koşulmamıştır. Bilmen, (1949), “Bir kimseye babası canibinden İslâmiyet devrine ilk yetişmiş olan cediti atasına kadar neseben muttasıl olan insanlardır, bu cediti âlânın Müslüman bulunmuş olması da şart değildir demişlerdir”. (c.4, s.293). Ancak büyük dedesinin müslüman olmasının şart koşulduğuna dair zayıf bir görüşün de olduğu rivayet edilmiştir. (İbn Âbidîn, 2000, c.3, s.439)

“Âl” lafzı, Malikî fakihlere göre baba tarafından akraba olanları (asabe); (Desûkî, ts. c.4, ss.92-93) Şafîî fakihlere göre “baba tarafından” kaydı olmaksızın akrabaları; (Remli, 1998, c. 6, 82) Hanbelî fakihlere göre bir kimsenin soyunu, akrabalarını, kavmini (Buhutî, 1982, c.4, s.242) ifade etmektedir. Bu tanımlar içindeki en kapsamlı açıklamanın Hanbelî fakihlere ait olduğu görülmektedir.

Hiz. Peygamber (s.a.v)’e okunan salât-u selam duasındaki “âl” ise Hiz. Peygamber (s.a.v)’in ailesine ait özel bir isimdir. Bu manada “âl” lafzı, Hiz. Peygamber (s.a.v)’in “kendisine sadaka verilmesi haram olan akrabaları” nı kapsamaktadır. “Âl” lafzının Hiz. Peygambere icabet eden bütün ümmetini kapsadığı şeklindeki görüş zayıf sayılmıştır. (İbn Âbidîn, 2000, c.1, s.9; İbn Kudâme, ts. c.1, s.584)

1.2. “Ehl” Kavramı

Ehl; “yoldaş”, “aile”, “evlenmek”, “dost”, “yakın akraba”, “mütehassıs”, “eş”, “bir yerde oturan” anlamlarına gelir. (İbn Manzûr, 1979, c.11, s.28; İsfahani, 1961, s.29) Ayrıca bitiştiği kelimeye göre farklı anlamlar kazanır. Mesela Kur’ân-ı Kerim’de Hiz. Nuh hakkında “...Ehlîni (ümmetini) gemiye bindir (Hud,11/40) denilmiştir. Yine aynı olayda Allah (c.c.) Hiz. Nuh’a hitaben, kendisine inanmayan oğlunun onun ehlinden (ümmetinden) olamayacağını bildirmiştir. (Hud,11/46)

Böylelikle “ehl” kelimesi aynı dine, peygambere inanan kişilere ad olmuştur. “Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden günahı gidermek ve sizi temizlemek ister.” (Ahzab,33/33) ayetinde ise bu terki-bin Hiz. Peygamber (s.a.v)’in eşlerini, çocuk ve yakınlarını ifade ettiği açıktır. (İbn Manzûr, 1979, c.11, c.29; İsfahânî, 1961, s. 29.) “Ehl” kelimesinin çoğulu olan “ehâlî” manasında “ehl-i kura”; Kur’ân’da aynı şehir, ülke ve köyde oturanları belirtmek için kullanılır. (A’râf, 7/96-98; Kehf, 18/77; Yusuf,12/109.)

Ayet ve hadisler ile Arapça’ nın kullanımında daha birçok manaları taşıyan “ehl” kelimesi ehl-i kitap, ehl-i zikir, ehl-i İncil, ehl-i hak, ehl-i Kur’ân, ehl-i kible gibi pek çok terkipte yer alır. Örnek olarak şu ayeti “Ey ehl-i kitap! İbrahim hakkında niçin çekişirsiniz? Hâlbuki Tevrat ve İncil, kesinlikle ondan sonra indirildi. Siz hiç düşünmez misiniz?” (Âl-i İmran, 3/65) gösterebiliriz.

Bu kavram “bir beldenin sakinleri”, “Tevrat ve İncil okurları (ehl-i kitap)”, “mal-mülk sahibi”, “kabile”, “yakın akraba”, “ümmet”, “soy”, “aşiret”, “eş”, “çocuk”, “torun” gibi manalara gelmektedir. (Firuzabadi, ts. c.2, ss.83-84)

Hanefî, Malikî ve Hanbelîlerden oluşan çoğunluğa göre “âl” ve “ehl” lafızlarının manaları aynıdır. (İbn Nüceym, 1997, c.9, ss.280-294; Kasani, 1997, c.2,çs49; Tahavi, 1968, c.2, ss.3-13;

Nevevi, ts. c.2, s.339) Şafiiler ise, “ehl” kavramını “kişinin nafakasını ödemekle yükümlü olduğu kimse” anlamında kullanmışlardır. (Remli, 1984, c.6, s.82)

“Ehl” lafzı eş manasında kullanıldığında hususilik ifade eder. Nitekim bir hadis-i şerifte Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır: “خيركم خيركم لأهله وأنا خيركم لأهلي” “sizin en hayırlınız ehline (eşine) iyi davrananınızdır. Ben ehline (eşine) en iyi davrananımdır” (Tirmizi, 1978, Hadis no:3831; İbn Mâce, 1905, Hadis no:2414)

1.3.“Ehl-i beyt” Kavramı

Arap dili içerisinde sürekli olarak varlığını devam ettiren ehl-i beyt tabiri, İslam’dan önceki dönemde Kâbe’ye komşu olmaları ve hacıların hizmetini görmeleri nedeniyle Kureyş’in kendisi için kullan bir kavram olmuştur. (İbn Hişâm, 1995, c.1, ss.179-183)

Hız. Peygamber (s.a.s.)’in ev halkı, (Ezherî, 1964, c.6, s.418; İsfahânî, 1961, s.25) İslâm fıkıh terminolojisinde bir terim olarak Hız. Peygamber (s.a.s.)’in hısımlarından kendilerine zekât verilmesi yasaklanan aile fertlerinin tamamını ifade etmek için kullanılmıştır. Bu anlamda ehl-i beyt; Hız. Peygamber (s.a.s.) ve ailesi, Ca’fer, Âkil, Abbâs ve aileleridir. Şia’ya göre; Hız. Peygamber (s.a.s.)’in ehl-i beyti; eşleri ve çocuklarıyla Hız. Ali, Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin’den ibarettir. (Yavuz, 1992, c.10, ss.498-506)

Ehl-i beyt terimi Kur’ân-ı Kerîm’de Ahzâb Sûresinde şöyle ifade edilmiştir: "Ey Peygamber hanımları, evlerinizde oturun; eski câhiliyedeki gibi açılıp saçılmayın; namazı kılın, zekâtı verin; Allah’a ve Peygamber’e itaat edin. Ey Peygamber’in ev halkı, Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister" (Ahzâb,33/33.)

Ehl-i beyt konusunda en eski görüşü yansıtan rivayet Zeyd b. Erkam’ın rivayetidir. Zeyd b. Erkam Rasûlullah’dan naklederek şöyle demiştir; Züheyr dedi ki: Bize İsmail b. İbrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Hayyan rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Yezid b. Hayyân rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Husayn b. Sebrâ ve Ömer b. Müslim ile birlikte Zeyd b. Erkam’e gittik. Yanına oturduğumuz vakit Husayn ona: Gerçekten ya Zeyd sen çok hayırla karşılaştın. Resûlullah (s.a.v.)’ı gördün; hadisini dinledin; onunla beraber gaza ettin ve arkasında namaz kıldın. Gerçekten yâ Zeyd, sen çok hayırla karşılaştın. Bize “Resûlullah (s.a.v.) ’den işittiklerini rivayet et.” dedi. Zeyd: Be kardeşim oğlu! Vallahi yaşımdı geçti; vaktim ilerledi. Resûlullah (s.a.v.)’dan bellediklerimin bazısını unuttum. Binaenaleyh size ne rivayet etmişsem kabul edin, neyi rivayet etmemişsem onu bana teklif etmeyin! dedi. Sonra şunu söyledi: Bir gün Resûlullah (s.a.v.) Mekke ile Medine arasında Hum denilen bir suyun başında aramızda hutbe okumak üzere ayağa kalktı ve Allah’a hamdü-sena etti. Va’z eyledi. Ve hatırlatma yaptı. Sonra şöyle buyurdu : “Bundan sonra, dikkat edin ey cemaat! Ben ancak bir insanım. Rabbimin resûlü Azrâil gelip de ona icabet etmem yakındır. Ben size iki ağır yük bırakıyorum. Bunların birincisi içinde doğru yol ve nur bulunan Kitâbullah’dır. Şimdi Kitâbullah’ı alın ve ona sarılın!” Sonra Kitabullah’a terğîb ve teşbîhde bulundu. Sonra : “Bir de ehl-i beytimi (bırakıyorum)... Ehl-i beytim hakkında size Allah’ı hatırlatırım!.. Ehl-i beytim hakkında size Allah’ı hatırlatırım!.. Ehl-i beytim hakkında size Allah’ı hatırlatırım!..» buyurdu. Husayn ona:

— Onun ehl-i beyti kimlerdir yâ Zeyd? Kadınları ehl-i beytinden değil midir? diye sordu. Zeyd:

— Kadınları ehl-i beytindendir. Lâkin onun ehl-i beyti ondan sonra sadakadan mahrum olanlardır, cevabını verdi. Husayn:

— Kimdir onlar? diye sordu.

— Onlar Ali’nin soyu, Âkil’in soyu, Ca’fer’in soyu ve Abbâs’ın soyudur, dedi. Husayn:

— Bunların hepsi sadakadan mahrum mudurlar? dedi. Zeyd:

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

— Evet! Cevâbını verdi. (Sahihi Müslim, 1956, Hadis no: 2408; Davudoğlu, 2013, c.4, 195)

Yukarda zikrettiğimiz hadisten ehl-i beyt denildiğinde Ali'nin soyu, Akîl'in soyu, Ca'fer'in soyu ve Abbâs'ın soyu anlaşılmaktadır. Müfessirler ve dilbilimcilerin ehl-i beyt'in tanımlanması noktasında ihtilaf ettikleri gibi, fakihler arasında da bir birliğin olmadığı görülmektedir.

Hanefi babaya münasebeti olan erkek, kadın, çocuk herkes ehl-i beyitten saymışlar, (Kasani, 1997, c.2, s.49; Burhanüddin, 1902, ss.108-111)

Mâlikîler'e göre “âî” veya “ehl” kişinin asabesi ve erkek oldukları farz edildiği takdirde asabe sayılacak olan kadın akrabasıdır, (Desûkî, ts, c.4, ss.93-94) diye tanımlamışlardır.

Şafililer “ehl-i beyti” ise akrabaları ve eşidir, (Remli, 1984, c.6, s.82) diye tanımlamışlardır.

Hanbelî mezhebinde bazı farklı görüşler ileriye sürülmekle birlikte genel olarak âî, ehl, ehl-i beyt akraba ve kavim kelimeleriyle aynı manada kabul edilir. Buna göre “âî” kişinin kendi çocukları ve yukarıya doğru dört babasının çocuklarını ifade eder ve yalnız baba tarafından akraba olanları içine alır, (Buhuti,1982, c.4, s.242) demişlerdir.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in nesebi, babası Abdullah ve dedesi Abdülmuttalib yoluyla büyük dedesi Abdülmenâf oğlu Hâşim'e ulaşmaktadır. Hâşim'in dört oğlundan yalnız Abdülmuttalib'in erkek çocuklarının nesli devam etmiştir. Bütün kaynakların ittifakla belirttikleri, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yirminci dedesine kadar uzanan neseb silsilesi şöyledir:

“Muhammed b. Abdullah b. Abdülmuttalib b. Hâşim b. Abdi Menaf b. Kusayy, b. Kilab b. Mürre, b. Ka'b, b. Lüey, b. Galib, b. Fihri b. Mâlik, b. Nadr, b. Kinane, b. Huzeyme, b. Müdrike b. İlyas b. Mudar b. Nizar b. Maadd b. Adnan.” (İbn Hişam, 1995, c.1, ss1-4; İbn Sa'd, ts. c.1, ss.55-56; Buhârî, ts, c.4, s.238; İbn Kuteybe, 1981, ss.51-52; Belazürî, ts. c.1, ss.12-92; Ya'kubî, ts. c.2, ss.118,191)

Bütün kaynaklar Hz. Muhammed (s.a.v.)'in, Adnan'a kadar olan atalarının gerek isimlerinde, gerek sıralarında, ittifak halinde bulundukları gibi, (İbn Kuteybe, 1981, s.51; Taberi, 1967, c.2, s.191; İbn Hazm, 1983, s.2; Beyhaki, 1985, c.1, s.180; İbn Kayyim, 1981, c.1, s.29; İbn Seyyidünnas, ts. c.1, s.22) Adnan'ın da İsmail (a.s.) b. İbrahim (a.s.)'in öz be öz soyundan geldiğinde de müttefiktirler. (İbn Hişam, 1995, c.1, s.8; İbn Hazm, 1983, s.2; İbn Kayyim, c.1, s.29; Zehebi, 1988, s.17; İbn Haldun, 1979, c.2, ks. 1, ss. 241,298)

Muhammed (s.a.v.)'in on dokuzuncu kuşaktaki atası Maadd b. Adnan; İsa (a.s.)'ın muasırı idi. (İbn Sa'd, ts. c.1, s.57; İbn Asakir, 1951, c.1, s.280; Zehebî, 1988, s.17)

Hz. İsa (a.s.) ile Hz. Muhammed (s.a.v.) arasındaki fetret devrinin 600 yıl oluşu da, (Buhârî, ts. c.4, s.270) bunu ayrıca doğrular.

Maadd, babası Adnan'ın vefatından sonra, Kâbe hizmetini üzerine almış ve Mekke Hareminden hiç ayrılmamıştır. (Yâkubî, ts. c.1, s.223.)

Adnan da; babası Üded'in vefatından sonra Kâbe hizmetini üzerine almış, Kâbe'ye meşinden örtü örttürmüş, (Belâzurî, ts. c.1, s.15; Yâkubî, ts. c.1, s.223.) Mekke Hareminin yıkılan sınır taşlarını da dikmişti. (Yâkubî, ts. c.1, s.223.)

Mekke halkının Kureyş diye anılması, Muhammed (s.a.v.)'in on ikinci kuşakta yer alan ve ilk kez Kureyş lakabıyla anılan atası Nadr b. Kinane'den dolayıdır. (İbn Hişam,1995, c.1, s.96; İbn Sa'd, ts. c.1, 72; Yâkubî, ts. c.1, s.232; İbn Haldun,1979, c.2, s.324.) Kur'ân-ı Kerim'de açıklandığına göre, kendileri, İbrahim (a.s.)'in soyundan gelme torunlarıdır. (Hac, 22/78.) Hz.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

Muhammed (s.a.v.) de, onların arasından seçilerek, onlara peygamber gönderilmiştir. (Bakara, 2/129, 151.)

Ebû Hanîfe ile İmam Mâlik, "Âlu Muhammed" kapsamına özellikle Hâşimoğulları'nın girdiği görüşündedir. Hâşimoğulları da; Ali, Abbâs, Câ'fer, Akil, Hâris b. Abdülmuttalib ve çocuklarıdır. Ancak Mâlikî mezhebinde daha sonra bu sınır genişletilmiş, "*En yakın kavim ve hısımlarını azap ile korkut*" (Şuarâ, 26/214.) ayeti nazil olunca Allah Resulü'nün İslâm'a çağırdığı kimseler "Âlu Muhammed" sayılmıştır. Hz. Peygamber (s.a.v)'in hanımları da ehl-i beyt'ten sayılmıştır. Çünkü ayette onlara "*Ey peygamberin ev halkı! Şüphesiz Allah sizden kusuru giderip, sizi tertemiz yapmak ister.*" (Ahzâb, 33/33.) diye hitap edilmiştir. Ayrıca onlar, bütün müminlerin anneleri sayılmıştır.

Diğer yandan Hz. Peygamber (s.a.v), Humme denilen subaşında, ümmetine iki ağırlık (önemli şey) bıraktığını, bunlardan birisinin Allah'ın kitabı olduğunu belirttikten sonra şöyle buyurmuştur: "*İkincisi ehl-i beytimdir. Size ehl-i beytim hakkında Allah'ı hatırlatırım (bu sözü üç defa tekrarlamıştır)*" (İbn Hanbel, ts. c.2, s.114; Dârimî, 1987, c.2, s.523, Hadis No:3316)

Şia âlimleri Hz. Peygamber (s.a.v)'in ehl-i beytini, Hz. Fâtıma'ya onun kocası Hz. Ali'ye, oğulları Hz.Hasan'la Hz.Hüseyin'e ve Hz. Hüseyin'in neslinden gelen dokuz kişiye bağlama eğilimindedirler. Hz. Hüseyin, Hz. Ömer; devrinde Pers İmparatoru Yazdecird'in kızı Şahbânî ile evlenmişti. Onlar ehl-i beyte kapsamlı veras-i velâyet, masumluk ve gaybı bilme gibi birtakım sıfatlar isnat ederler. (Uyar, 2004, ss.31-34) Hâlbuki bu sıfatların bir kısmını Allah'u Teâlâ bazı peygamberlere bile vermemiştir.

Hz. İbrahim (a.s.)'in karısı: "Vay başıma gelenler! Ben bir kocakarı, kocam da ihtiyar olmuşken nasıl doğurabilirim? Doğrusu bu şaşılacak bir şey dedi." (Hud,11/72.) dediğinde verdiği cevapta şöyle buyuruyor:

"Ey evin hanımı! Allah'ın rahmeti ve bereketleri üzerinize olmuşken, nasıl Allah'ın işine şaşarsın? O, övülmeye layıktır, yücelerin yücesidir" dediler." (Hud,11/73.)

1.3.1 Ehl-i beyt kavramının Kur'an'da geçtiği ayetler

Ehl-i Beyt kavramı, Kur'an'da Ahzab suresinin otuz üçüncü ayetinden başka, iki yerde daha geçmektedir. Onlardan birinde İbrahim(a.s.) ve eşi, ikincisinde Musa(a.s.)'in annesi kastedilmiştir. Ahzab Suresinin otuz üçüncü ayetinin de dâhil olduğu pasajda ise, Allah Teâlâ tamamen Hz. Peygamber'in eşlerine hitabetmiş ve salt onlara ait yükümlülükler, sorumluluklar ve bunlara dayalı sonuçları içeren hükümler indirmiştir.

1.3.2. Ehl-i beyt ve mensupları için kullanılan bazı terimler

Ehl-i Beyti bütün olarak ifade etmek üzere Âlu Beyti Muhammed, Ehlü Beyti Resûlillâh, Üsretü Muhammed, İtratü'n-Nebi, Âl-i Abâ, Hamse-i Âl-i Abâ, Ashâbü'l-Kisâ gibi tabirler kullanılır. (Uyar, 2004, ss.31-34.)

1.4.Haşimi kavramı

Abdülmenaf'ın oğlu Hâşim'in soyundan gelenlere verilen isimdir. Hâşim ticaretle uğraşan zengin ve cömert biriydi. Asıl adı Amr'dır. Rivayete göre, bir kıtlık yılında Filistin'e giderek oradan un satın almış ve Mekke'ye getirerek ekmek yaptırmış, kestirdiği hayvanların et suyuna ekmek dağıtarak tirid ikramında bulunmuştur. Bu nedenle Arapçada kırmak anlamına gelen (heşeme) fiilinden müştak olan Hâşim adı verilmiştir. Haşimîler Kureyş Kabilesinin bir koludur. Peygamberimiz de bu boydandır. Haşimîler İslâmiyetten önce de hem Mekke'nin hem de Kureyş kabilesinin yöneticisiydi. Çok onurlu bir iş sayılan Kâbe bekçiliği ve hac işlerine bakmak da aynı

ailenin elindeydi. Haşimîler ile Kureyş Kabilesi'nin bir başka kolu olan Emevîler arasında öteden beri bir çekişme vardı. (Taberi,1967, c.2, ss.239,251; Erboğa,1998, c.3, s.14)

1.5.Ganimet kavramı

Sözlükte “bir şeyi zorluk çekmeden almak” anlamına gelen ganimet, terim olarak savaşta düşmandan ele geçirilen her türlü malı ifade etmek için kullanılmaktadır. Kur’ân-ı Kerim’de ganimetlerin 1/5’inin Allah’a, Resulüne ve onun akrabalarına, yetimlere, yoksullara ve yolculara ait olduğu bildirilmiştir. (Mutarrizi,1979, c.2, s.114)

Ganimetlerin beş kısma taksim edilmesi hususunda mezhepler arasında ittifak vardır. Keza bu konuda ki ayette şöyle buyruluyor: “*Bilesiniz ki, (savaşta) ganimet olarak her ne ki ele geçirdiyseniz onun beşte biri Allah’a ve Rasûle; yakın akrabaya, yetimlere, ihtiyaç içinde olanlara ve yolda kalmışlara aittir. (Gözetmeniz gereken ölçü budur) eğer Allaha ve o hakkın bâtıldan ayrıldığı, iki topluluğun savaşta karşı karşıya geldiği gün kulumuza indirdiğimize inanıyorsanız. (Ki işte o gün tanık olduğunuz gibi) Allah’ın her zaman, her şeyi irade etmeye gücü yeter.*” (Enfal,8/41.)

Ancak Hz. Peygamber (s.a.v)’in vefatından sonraki dönemde “humus” konusunda mezhepler arasında ihtilaf vaki olmuştur. Nitekim Ahmed b. Hambel’in rivayetinden İmam Şafiî’nin şöyle dediğini: “ Ganimetler beş sehme/paya ayrılır;

- i. Hz. Peygamber (s.a.v)’in payıdır. Vefat etmesiyle bu hakkı düşmez. Vefatından sonra da bu pay müslümanların menfaatine harcanır.
- ii. Zevîl-kurba’nın payı ki onlarda Ben-u Haşim ve Ben-u Talib’dir. Bunlardan kadın, erkek, zengin, fakir olmaları fark etmez, hepsi paylarında ortaklırlar.
- iii. Kalan pay ise, yetimler, miskinler ve ibnu-s’sebil / yolcular içindir. (Büceyrimî, ts. c.4, s.226)

Ahmed b. Hambel’in diğer bir rivayetin de ise; Hz. Peygamber (s.a.v)’in payı ehl-i divana/devlete tahsis edilir.

İmam Şafiî ve Ahmed b. Hambel’e göre “fey” in hükmü de ganimet gibidir. (Büceyrimî, ts. c.4, s.228; İbn Kudema, ts. c.10, s.549)

Haneffî’lerin görüşü ise: “Humus; Allah ve Resulüne ait olup üç sehme/paya ayrılır. Bir sehm/pay yetimlerin, bir sehm/pay miskinlerin ve bir sehm/pay ise ibnu’s-sebil/yolcularındır. Zevîl-kurba / Ben-u Hâşim ve Ben-u Talip’in fakir olanlarına yetecek kadar bir pay verilir. Ancak zengin olanlarına verilmez. Fey’ ise ganimet gibi olmayıp ganimet gibi beşe bölünmez.” (İbn Âbidîn, ts. c.3, s.228)

Malikîlerin görüşü ise: “ Humusun hepsi, rikâz/madenler, fey’, cizye, haraç ve öşür bunların hepsi beytü’l-malın/devletin dir. (Haraşi, ts. c.3, s.129)

1.6.Fey kavramı

Sözlükte “gölge, zevâlden sonraki gölge, geri dönmek, şekil değiştirmek” anlamlarına gelen fey’, bir fıkıh kavramı olarak, İslâm tarihinde gayrimüslimlerden alınan haraç, cizye, ticârî mal vergisi ve diğer bazı gelirleri ifade eder. (Mutarrizi, 1979, c.2, s.153)

Beytü’l-malda mevcut olan her hangi bir mala da fey’ tâbir edilir. Fıkıhta devlet geliri anlamına kullanılan fey’ kavramı, Hz. Peygamber (s.a.v) döneminden itibaren şekillenmeye başlamakla birlikte, Hz. Ömer devrinde daha netleşmiş ve kurumsallaşmıştır.

Savaş yoluyla elde edilen mallardan menkul olanların ganimet hükmünde olduğu, gayrimenkullerin ise, devlet başkanı tarafından ganimet olarak dağıtılabileceği gibi, eski sahiplerinde bırakılarak bu topraklardan vergi alınabileceğini söylemişlerdir. Bu durumda alınan vergi, fey' hükmündedir. Hanefilere göre, gayrimüslim devletler tarafından verilen hediyeler de fey' kapsamındadır. Genel olarak hukukçular, zekât ve ganimet dışında kalan devlet gelirlerinin tamamını fey' kapsamına dâhil etmek eğilimindedirler.

1.7. Zekât kavramı

Sözlükte, büyümek, artmak, doğru/iyi kalpli olmak, arındırmak, ıslah etmek, nefsi tezkiye etmek gibi anlamlara gelir. (Mutarrizi, 1979 c.1, s.366.; İbn Manzur, 1979, c.14, ss.358-3359) Terim olarak ise; Özel niteliklere sahip olan bazı mallardan yine bazı özel kimselere verilmek üzere özel bir kısım malı Allah rızası için tamamen temlik ve ita etmekten ibarettir. (Karadavi, 1973, c.1, ss.41-42)

1.8.Sadaka kavramı

Allah Teâlâ'nın rızasını hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle, herhangi bir karşılık beklemeksizin fakir ve muhtaçlara yardım etme, iyilik ve ihsanda bulunma demektir. Farz, vacip ve mendub kısımları vardır. Zekât ve zaruret derecesinde ihtiyaç içerisinde bulunan kimseye yardım etmek farz, sadaka-i fitır vacip, diğerleri ise menduptur. (Karadavi, 1973, c.1, s.44)

1.9.Vakıf kavramı

Sözlükte hapsedmek manasına gelir. Terim olarak bir malın "aslını hapsedmek, fakat menfaatini serbest bırakmak" şeklinde tarif edilir. Bu tarif vakfedilen malın hükmü konusundaki fıkı ihtilaftan çıkmıştır. Yani vakıf malın mülkiyeti vakfedilene intikal edecek mi yoksa Allah Teâlâ'nın mülküne mi girecek yahut vakfedende mi kalacak? Fukaha burada üç görüş ortaya koymuşlar ve her zümre vakfedilen malın hükmü konusunda kendi mezheplerinin tercih ve tariflerini beyan etmişlerdir. Bu ihtilaflara bağlı olarak bazı tarifler ortaya çıkmıştır. Şâfiîler ile bazı Hanefilere göre vakıf malı Allah Teâlâ'nın mülküne intikal eder. Ebu Hanife ve Malikîler de vakıf malının vakfedenin mülkünde kaldığı fikrini benimsemişlerdir. Hanbelîler ise vakıf malının, vakfedilenin mülkiyetine gireceğini belirtmişlerdir.

Keza bir başka ihtilafta bir kişinin "âl" ına ve "ehl" lafzıyla vakfetmesinde vardır. Şöyle ki:

Hanefilere göre;

Vâkıf/vakfeden kişi şöyle dese : "Bana ait olan şu arazim sonsuza kadar sadakadır, Allah'a vakıftır ve ehl-i beytimin üzerinedir." O takdirde ehl-i beyit olanlardan kimse kalmazsa vakf miskinlere kalır. Vakfın gelirleri ehl-i beyitten olan fakir ve zenginler içindir. Kişinin babası, babasının babası ve daha yukarısı, çocuğu ve çocuğunun çocuğu ve daha aşağısı, erkek, kadın, büyük, küçük, hür köle hepsi aynı olup ehl-i beyit'e dâhildir. Zimmîler de Müslümanlar gibidir. "Âl" lafzı ile "ehl" lafzı vasiyette de aynı manaya gelir. Bir kişi "âl" ına ve "ehl" ine vasiyet etse, ailesinin bütün üyeleri dâhil olur. (Kasani, 1997, c.7, s.349)

Malikîlere göre:

Vâkıf/vakfeden kişi "âl" ve "ehl" ine vakf ederse, asabeden olan baba, oğul, dede ve kardeş ve amcalara şamil olur. Keza kişi; "Ehlime vasiyet ettim." Dediğinde de aynen "âl" lafzındaki hüküm cereyan eder. (Desuki, ts. c.4, ss.92-94,432.)

Şafiilere göre:

Bir kişi Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dışındakiler için vasiyet etse, vasiyet sahih olur. "Ehl-i beyit" lafzı "âl" lafzı ile aynı manayadır. Zevce/eş de "ehl-i beyit"e dâhildir. (Nevevi, 1992, c.6, s.177)

Hanbelîlere göre:

Bir kişi "âl" ine ve "ehl" ine vasiyet ettiğinde varisleri bu vasiyetin dışında kalır. Çünkü varis için vasiyet yoktur. Varis olmayan herkes "âl" lafzına dâhildir. (Buhûti, 1982, c.4, s.242.)

2. Ehl-i beyt için özel hükümler

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenler şunlardır: Hz. Ali, Hz. Abbas, Hz. Ca'fer, Hz. Âkîl ve Hz. Haris b. Abdilmuttalip ve bunların soyundan gelenlerdir. Âlimlerin ekserisine göre - ancak Malikîlerden İbnü'l-Kasım hariç- bunların mevalileri Haşim'i soyuna nispet edilmezler. (Desûkî, ts. c.2, s.394; İbn Kudâme, ts. c.2, s.519) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenler için İslam hukukunda zekât ve sadaka ile ilgili özel hükümler vardır.

2.1.Zekâtla ilgili hükümler

2.1.1. Ehl-i beyt için zekât ile ilgili özel hükümler

Bize ulaşan haberlerden Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ve "ehl-i beyt" in asla zekât almadıkları yönündedir. Nitekim bir Hadis-i şerifte şöyle buyruluyor: "Ebû Hüreyre'den rivayete göre, Allah Resulü torunu Hz. Hasan'ın toplanan zekât hurmalarından bir tanesini ağzına götürdüğünü görünce; "Sen Muhammed'in aile fertleri (âl)' nin zekât malı yemediklerini bilmiyor musun?" buyurdu ve ağzından hurmayı çıkardı." (Zebîdî, 1982, c.5, s.292, Hadis no: 739.) İbnü'l-Esîr (1980) de bu konuda şöyle demiştir: "Âlu'n-Nebî (Hz. Peygamber (s.a.v.)'in aile fertleri) hakkında görüş ayrılığı vardır. Bunlar, kendilerine zekât almanın helâl olmadığı kimseler olup, çoğunluğun görüşüne göre "ehl-i beyt" (c.4, s.653, Hadis No:2753) sayılan kimselerdir. (İbn Manzûr, 1979, c.11, s.38)

Hanefîlere göre Hâşimoğulları'ndan olan Hz. Ali, Abbâs, Câ'fer Akîl ve Hâris b. Abdülmuttalib ailelerine zekât olsun, sadaka olsun vermek caiz değildir. Yalnız atıye kabilinden yapılacak nafiye yardımı caiz görenler vardır.

Hz. Peygamber (s.a.v), zekâtı malın kirden arınması saymış olup, ileride kendi hısım ve akrabasının bu mallardan yemesini önlemek istemiştir. Çünkü bu durum, onları tufeylî bir yaşayışa itebilir, halk nezdinde küçük düşürebilirdi. Çünkü o biliyordu ki, yaktığı hidayet meşalesi insanlığı aydınlattıkça, bunun tabii ve pek büyük minnettarlığından evlat ve ahfadı istifade derdine düşebilirdi. Konulan mali yükümlülüklerden, önce kendileri yararlanmak isteyebilirlerdi. Hâlbuki o, İslâm'ı tebliğ ve yayma hizmeti karşılığında ne kendisinin ve ne de aile fertlerinin dünyada maddî mükâfât görmelerini istemiyordu. Bu konudaki rehberi şu ayetti: "Ey Muhammed, sen onlara şöyle de: "Ben Allah'ın dinini tebliğe karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Ben sizden ancak salih amellerle Allah'a yaklaşmayı sevmenizi istiyorum." (Şûrâ, 42/23)

2.1.2. Hz.Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenlerin mevalileri için zekât ile ilgili özel hükümler

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Soyundan Gelenlerin Mevalilerinin de sadaka alamayacakları konusunda hemen hemen bütün mezhepler ittifak halindedirler. Bununla ilgili olarak şöyle bir rivayet vardır: "İbn Ebî Râfi, (babası) Ebû Râfi' den rivayet ettiğine göre Peygamber (s.a.v.) Mahzûm oğullarından bir adamı zekât toplamaya gönderdi. O adam Ebu Râfi' e: Bana arkadaş ol ki, ondan pay alasın, dedi. Ebu Râfi' de: Peygamber (s.a.v.)'e gidip sormadıkça (seninle gelmem), dedi ve Peygamber (s.a.v.)'e gidip sordu. Peygamber (s.a.v.): "Kavmin azatlı kölesi onların aile fertlerinden sayılır, bize sadaka helâl değildir" buyurdu. (Ebu Davud, ts. c.3, ss.165-166, Hadis

No:1650.)

Ancak bazı Malikî âlimlerince Hz. Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenlerin mevalilerine sadaka verilebilir. Çünkü bunlar peygamberin soyundan sayılmazlar. Diğer insanlar gibidirler. (İbn Kudâme, ts. c.2, s.519; Desûkî, ts. c.1, s.494)

2.1.3. Haşimî soyundan olanların zekâtlarını Haşimî olanlara vermeleri ile ilgili özel hükümler

Hanefî imamlarından olan Ebu Yusuf'a göre bir Haşimî' nin zekâtını bir diğer Haşimî'ye vermesi caizdir. Diğer mezhepler bu görüşte değildirler. (İbn Âbidîn, ts. c.2, s.68; İbnu'l-Hümmam, ts. c.2, s.24)

2.2.Sadakayla ilgili hükümler

2.2.1. Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenler için sadaka ile ilgili özel hükümler

Bu konuda mezheplerin görüşleri üç kısma ayrılır:

a) Mutlak caizdir diyenler ki; bunlar Hanefî (İbnu'l-Hümmam, ts. c.2, ss.24-25) ve Şafii (Büceyrimî, ts. c.4, s.319; c.3, s.312; İbn Kudâme, ts. c.2, s.521.) âlimlerinden bir kısmının görüşüdür. Ayrıca İmam Ahmed b. Hanbel'den (Nevevî, 2003, c.6, s.190) de caiz olduğuna dair bir rivayet vardır.

b) Mutlak caiz değildir diyenler ki; bunlar Hanefî (İbnu'l-Hümmam, ts. c.2, ss.24-25) ve Şafii (Büceyrimî, ts. c.4, s.319; c.3, s.312; İbn Kudâme, ts. c.3, s.321) âlimlerinden diğerlerinin görüşüdür. Ayrıca İmam Ahmed b. Hanbel'den (Nevevî, 1992, c.6, s.190) de caiz olmadığına dair başka bir rivayet de vardır.

c) Kerahetle caizdir diyenler ki; Malikî mezhebidir. (Haraşî, ts. c.3, s.118)

2.2.2. Hz.Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenlerin mevalileri için sadaka ile ilgili özel hükümler

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenlerin mevalilerinin de sadaka alamayacakları konusunda hemen hemen bütün mezhepler ittifak halindedirler. Bununla ilgili olarak şöyle bir rivayet vardır: “İbn Ebî Râfi, (babası) Ebû Râfi' den rivayet ettiğine göre Peygamber (s.a.v.) Mahzûm oğullarından bir adamı zekât toplamaya gönderdi. O adam Ebu Râfi' e: Bana arkadaş ol ki, ondan pay alasın, dedi. Ebu Râfi' de: Peygamber (s.a.v.)'e gidip sormadıkça (seninle gelmem), dedi ve Peygamber (s.a.v.)'e gidip sordu. Peygamber (s.a.v.): “Kavmin azatlı kölesi onların aile fertlerinden sayılır, bize sadaka helâl değildir" buyurdu. (Ebu Davud, ts. c.3, ss.165-166, Hadis No:1650.)

Ancak bazı Malikî âlimlerince Hz. Peygamber (s.a.v.)'in soyundan gelenlerin mevalilerine sadaka verilebilir. Çünkü bunlar peygamberin soyundan sayılmazlar. Diğer insanlar gibidirler. (İbn Kudâme, ts. c.2, s.519; Desûkî, ts. c.1, s.494)

2.3.Ganimetlerle ilgili hükümler

Kur'ân-ı Kerim'de ganimetlerin 1/5'inin Allah' a, Rasûlüne ve onun akrabalarına, yetimlere, yoksullara ve yolculara ait olduğu bildirilmiştir.

Ganimetlerin beş kısma taksim edilmesi hususunda mezhepler arasında ittifak vardır. Keza bu konuda ki ayette şöyle buyruluyor: “*Bilesiniz Ki, (savaşta) ganimet olarak her ne ki ele geçirdiyseniz onun beşte biri Allaha ve Rasûle; yakın akrabaya, yetimlere, ihtiyaç içinde olanlara ve yolda kalmışlara aittir. (Gözetmeniz gereken ölçü budur) eğer Allaha ve o hakkın bâtıldan ayrıldığı, iki topluluğun savaşta karşı karşıya geldiği gün kulumuza indirdiğimize inanıyorsanız.*

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

(Ki işte o gün tanık olduğunuz gibi) Allahın her zaman, her şeyi irade etmeye gücü yeter.” (Enfal,8/41)

Ancak Hz. Peygamber (s.a.v)’in vefatından sonraki dönemde “humus” konusunda mezhepler arasında ihtilaf vaki olmuştur. Nitekim Ahmed b. Hambel’in rivayetinden İmam Şafî’nin şöyle dediğini: “ Ganimetler beş sehme/paya ayrılır;

a) Hz. Peygamber (s.a.v)’in payıdır. Vefat etmesiyle bu hakkı düşmez. Vefatından sonra da bu pay müslümanların menfaatine harcanır.

b) Zevî’l-Kurba’nın payı ki onlarda Ben u Haşim ve Ben u Talib’dir. Bunlardan kadın, erkek, zengin, fakir olmaları fark etmez, hepsi paylarında ortaklırlar.

c) Kalan pay ise, yetimler, miskinler ve ibn-i sebil/yolcular içindir.(Büceyrimî, ts. c.4, s.226)

Ahmed b. Hambel’in diğer bir rivayetin de ise; Hz. Peygamber’in payı ehl-i divana/devlete tahsis edilir.

İmam Şafî ve Ahmed b. Hambel’e göre “fey” in hükmü de ganimet gibidir. (Büceyrimî, ts. c.4, s.228; İbn Kudema el-Makdisi, ts. c.10, s.549)

Hanefî’lerin görüşü ise: “Humus; Allah ve Resulüne ait olup üç sehme/paya ayrılır. Bir sehm/pay yetimlerin, bir sehm/pay miskinlerin ve bir sehm/pay ise ibn-i sebil/yolcularındır. Zevîl-Kurba/Ben ü Haşim ve Ben ü Talip’in fakir olanlarına yetecek kadar bir pay verilir. Ancak zengin olanlarına verilmez. (İbnu’l-Hümmam, ts. c.2, ss.25-27)

2.4. Fey ile ilgili hükümler

Hz. Peygamber (s.a.v) döneminden itibaren şekillenmeye başlamakla birlikte, Hz. Ömer devrinde daha netleşmiş ve kurumsallaşmıştır. Savaş yoluyla elde edilen mallardan menkul olanların ganimet hükmünde olduğu, gayrimenkullerin ise, devlet başkanı tarafından ganimet olarak dağıtılabileceği gibi, eski sahiplerinde bırakılarak bu topraklardan vergi alınabileceğini söylemişlerdir. Bu durumda alınan vergi, fey’ hükmündedir. Hanefîlere göre, gayrimüslim devletler tarafından verilen hediyeler de fey’ kapsamındadır. Genel olarak hukukçular, zekat ve ganimet dışında kalan devlet gelirlerinin tamamını fey’ kapsamına dâhil etmek eğilimindedirler. Fey’ ise ganimet gibi olmayıp ganimet gibi beşe bölünmez.” (İbn Âbidîn, ts. c.3, s.228)

Malikî’lerin görüşü ise: “ Humusun hepsi, rikâz/madenler, fey’, cizye, haraç ve öşür bunların hepsi beytü’l-malın/devletin dir. (Haraşî, ts. c.3, s.129)

2.5. Peygamber (s.a.v.)’in soyundan gelenlere söven kişinin durumu ile ilgili özel hükümler

Ehl-i beyt için önem arzeden bir diğer konu Hz.Peygamber (s.a.v.)’in soyundan gelenlere söven kişinin durumu ile ilgili özel hükümlerdir. Ehl-i Beyt’e, insanların kendi aralarında birbirlerine sövdükleri gibi sövmeleri yasaklanmış ve sövenlere de dayak cezası verileceği hususunda bütün mezhepler ittifak etmişlerdir. Ancak söven kişi dinden çıkmış sayılmaz.(Derdî, ts. c.4, s.444;)

2.6. Yalan yere Peygamber (s.a.v.)’in soyundan geldiğini iddia edenin durumu ile ilgili özel hükümler

Keza ehl-i beyt için önem arzeden başka bir konu da Yalan yere Peygamber (s.a.v.)’in soyundan geldiğini iddia edenin durumu ile ilgili özel hükümlerdir. Kim yalan yere Hz. Peygamber (s.a.v)’in ehlinden olduğunu iddia ederse, şiddetli dayak cezasına çarptırılır. Hatta tövbe edinceye

kadar da hapsedilir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v)'in hukuku ile istihfaf söz konusudur. (Kâdı İyâd, ts. c.2, s.155)

3.Ehl-i beytin gelir kaynakları (Uyar, 2004, s.369-396)

Hz. Peygamber'in vahiyle belirlenmiş bazı hususi gelirlere sahip kılındığını yukarda zikrettik. Hz. Peygamber'e tahsis edilen bu gelirlerin sarf yerlerinden birisinin yine vahiy tarafından "zevi'l-kurba" hissesi olarak "ehli beyt" ini de kapsamaktadır. Ancak Hz. Peygamber'in ahirete irtihalinden sonra bu tasarrufun devam edip etmeyeceği tartışma konusu olmuştur.

Hz. Peygamber'in vefatından önce kendisine ait olan araziler şunlardır:

Uhud'da öldürülen Benû Nadirli Yahudi Muhayrik'in Hz. Peygamber'e bağışladığı Havalitu seb'a/yedi bahçe, (Vakidî, 1966, c.1, s.3) Hayber'deki kaleler, (İbn Sa'd, ts. c.1, s.503) Fedek arazileri, (İbn Hişam, 1995, c.3, s.337) Vâdi'l-Kura malları (Belâzuri, 1978, s.24.) ve Medine içerisinde bulunan Mehrûz denilen Pazar yeridir.

Hz. Peygamber'in vefatından sonra miras konusu tartışmalara sebep olmuştur. Başta Hz. Fatıma babasının varisi olduğunu ileri sürmüş halife Hz. Ebu Bekir ile bizzat görüşüp talepte bulunmuştur. Ancak sonuç olumsuz olmuştur. (Buhari, ts. "el-Vesâyâ",32.; "el-Feraiz",3.)

Sonuç

Âl/Ehl-i beyt lafzı hem dil yönünden hem de sosyal-siyasi hayatta öteden beri önemli bir ihtilaf konusu olmuştur. Biz bu çalışmamızda sadece Sünni doktrin bağlamında bir değerlendirme yaptık.

Ehl-i Beyt, Arap toplumu içerisinde daha önceki dönemlerde ifade ettiği anlamdan farklı bir yapıya dönüşerek, kavram olarak da yeni bir görünümle ortaya çıkmıştır.

Ehl-i Beyt'in kimler olduğu noktasında söylenecek şey genel olarak kabul edilen görüşe göre Hz. Peygamber (s.a.v)'in eşleri, çocukları, damadı Hz. Ali ve torunlarıdır. Bu kelimenin anlamının esnekliğiyle de kendisine inanan tüm akrabaları da dâhil edilebilir. Başka bir ifadeyle Hz. Peygamber (s.a.v)'in akrabası olup ona inanmış, ona hizmet etmiş ve onunla birlikte yaşamış olanlar Ehl-i Beyt'tir.

Kur'an'ın, bazı lafızları ve kavramları Arap dilindeki sözlük anlamını esas alarak daha önce oluşmuş sosyal gerçekliklere delalet edecek şekilde, bazılarını tamamen yeni anlamlar yüklemek suretiyle yeni oluşmuş tarihi, siyasi ve sosyal olgulara tekabül edecek tarzda kullandığı İslam düşünce ekolleri tarafından kabul edilen bir husustur.

Eğer Ehl-i Beyt'e dini bir misyon yüklenecek olursa, doğruya en yakını bütün inananların mecazi olarak Peygamber (s.a.v)'in Ehl-i Beyt'i olmaları görüşüdür.

KAYNAKÇA

Belâzuri, Ebû'l-Abbas Ahmed b. Yahyâ b. Cabir. 1978. *Fütuhu'l-büldan*. thk: Rıdvan Muhammed Rıdvan. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye.

Belâzuri, Ebû'l-Abbas Ahmed b. Yahyâ b. Cabir. ts. *Ensâbü'l-eşraf*. thk: Muhammed Ya'lavi. Beyrut: Dârü'l-Fikr.

Beyhaki, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali. 1985. *Delailü'n-nübüvve ve ma'rifetu ahvâli sahibi's-şeria*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye.

Buharî, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail b. İbrahim. ts. *Sahihu'l-Buharî*. İstanbul.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/14 Fall 2015

- Buhûtî, Mansur b. Yunus b. İdris. 1982. *Keşşafü'l-gina' an metni'l-ikna'*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- Burhanüddin, İbrahim b. Musa b. Ebi Bekir eş-Şeyh Ali et-Trablus. 1902. *Kitabu'l-is'af fi ahkâmi'l-evkaf*. Mısır.
- Büceyrimî, Süleyman b. Muhammed b. Ömer eş-Şafî. ts. *el-Büceyrimî ala'l-ikna'*. *el-Büceyrimî, ala'l-minhac*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. Fazl. 1987. *Sünenü'd-Dârimî*. thk. Fevâz Ahmed ez-Zemerlî, Hâlid es-Sebi' Âlemi. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî.
- Davudoğlu, Ahmed. 2013. *Sahih-i müslim, tercüme ve şerhi*. İstanbul: Işık Yayınları.
- Derdîr, Ebu'l-Berekat Ahmed b. Muhammed b. Ahmed. ts. *eş-Şerhu's-sağır ala akrebi'l-mesalik ila Mezhebi'l-İmam Malik*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- Desuki, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Arafе. ts. *Haşiyetü'd-desûkî ala şerhi'l-kebir*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- Develioğlu, Ferit. 1970. *Osmanlıca-türkçe ansiklopedik lügat*. İstanbul.
- Ebu Davud, Süleyman b. el-Eş'âs b. İshak b. Beşîr b. Şeddâd b. Amr b. İmrân el-Ezdî es-Sicistânî. ts. *Sünen-i Ebu Davud*. İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye.
- Ezherî, Ebû Mansur Muhammed b. Ahmed b. Ezher el-Herevî. 1964. *Tehzibü'l-luga*. thk: Muhammed Abdülmünim el-Hafâcî ve Muhammed Ferruh, Kahire.
- Firuzabadi, Ebu Tahir Mecdüddin Muhammed bin Yakub bin Muhammed. ts. *Kamusü'l-muhit ve'l-kabesü'l-vasitu el-cami' lima zehebe min lugati'l-arab şematit*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- Firuzabadi, Ebu Tahir Mecdüddin Muhammed bin Yakub bin Muhammed. ts. *Besairu zevi't-temyiz fi letaifi'l-kitabü'l-aziz*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- Haraşî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah el-Maliki. ts. *Şerhu muhtasar sîdî halîl*. Beyrut: Dârü Sadır.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdulaziz b. Ahmed b. Abdurrahim el-Hüseynî ed-Dimaşkî. ts. *Reddu'l-Muhtâf ala'd-Durri'l-Muhtâr*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- İbn Arafе, Ebû Abdullah Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. ts. *Hâşiyetü'd-desûkî alâ şerhi'l-kebir*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- İbn Asakir, Ebû'l-Kâsım Sikatüddin Ali b. Hasan b. Hibetullah. 1951. *Târîhu medîneti dimaşk*. thk. Selahaddin Müneccid. Dimaşk: Mecmaü'l-İlmiyyi'l-Arabî.
- İbn Haldun, Ebû Zeyd Veliyyüddin Abdurrahman b. Muhammed. 1979. *Târîhu İbn Haldun*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- İbn Hanbel, Ahmed b. Hanbel. ts. *el-Müsned*. İstanbul: Ensar Yayıncılık.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Saîd ez-Zahiri. 1983. *Cevamiü's-sireti'n-nebeviyye*. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed Cemaleddin Abdülmelik. 1995. *es-Siretü'n-nebevi*. Kahire: Dârü'l-Fikr.
- İbn Kayyim Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed el-Cevziyye. 1981. *Zadü'l-mead fi hedyi hayri'l-ibad*. thk. Şuayb el-Arnaut, Abdülkadir Arnaut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle.

- İbn Kudâme, Ebü'l-Abbâs, Ahmed b. İsâ b. Abdullah b. Ahmed Muhammed. ts. *"el-Muğni"*, Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- İbn Kudema el-Makdisi, Şemsüddîn Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. eş-Şeyh Ebi Ömer Muhammed b. Ahmed. ts. *Şerhü'l-muğni*. Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. 1981. *"el-Maarif"*, thk. Servet Ukkâş. Kahire: Dâru'l-Maârif.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kazvînî. 1905. *Sünenu İbn Mace*. Delhi: el-Matbaü'n-Nizami.
- İbn Manzur, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî. ts. *Lisânu'l-arab*. Beyrut, Dâru Sâdır.
- İbn Nuceym, Zeynuddîn (Zeynelâbidîn) b. İbrahim b. Muhammed b. Nuceym el-Mısırî. 1997. *el-Bahrü'r-Raik Şerhu Kenzi'd-Dekaik*. Beyrut: Daru'l-Kütüp el-İlmiyye.
- İbn Sa'd, Ebû Abdullah Muhammed b. Sa'd b. Meni' ez-Zühri. ts. *et-Tabakatü'l-kübra*. Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- İbn Seyyidünnas, Ebü'l-Feth Fethüddin Muhammed b. Muhammed. ts. *Uyunü'l-eser fî fünuni'l-megazi ve's-şemail ve's-siyer*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife.
- İbnu'l-Humam, Kemâluddin Muhammed b. Abdulvahid b. Abdulhamid b. Mesud el-Humam es-Sivasî el-İskenderî. ts. *Fethü'l-kadir*. Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- İbnü'l-Esir, Ebü's-Saadat Mecdüddin Mübarek b. Muhammed. 1980. *Câmiü'l-usul min ehâdîsi'r-Resul*. thk. Abdülmecid Selim, Muhammed Hamid Fiki. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabî,
- İsfahani, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal Ragıb. 1961. *el-Müfredat fî garibi'l-Kur'an*, thk. thk. Muhammed Seyyid Kilani. Kahire: Mustafa el-Babi el-Halebî.
- Kâdı İyâd, Ebü'l-Fadl, İyâd bin Mûsâ es-Sebtî. ts. *eş-Şifâu bi ta'rifi hukukî'l-Mustaafa*. Beyrut: Dâru'l-Fikr.
- Kasani, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed el-Hanefi. 1997. *Bedaiü's-sanai' fî tertibi's-şerai'*, thk. Ali Muhammed Muavviz, Adil Ahmed Abdülmevcut. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Mutarrizi, Ebü'l-Feth Burhaneddin Nasır b. Abdüsseyyid b. Ali. 1979. *el-Mugrib fî tertibi'l-mu'rib*. thk. Mahmûd Fahuri. Haleb: Mektebetu Usame b. Zeyd.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b. el-Haccac. 1956. *Sahih-i Müslim* thk. Muhammed Fuad Abdü'l-Baki, Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabî.
- Nevevi, Ebû Zekeriyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Nuri. 1992. *Ravzatü't-talibin*. thk. Adil Ahmed Abdülmevcud, Ali Muhammed Muavvaz. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Nevevi, Ebû Zekeriyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Nuri. 2003. *el-Mecmu' şerhi'l-mühezzeb li's-Şirazi*. tahkik Muhammed Necib Mutîi. Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb.
- Nevevi, Ebû Zekeriyâ Muhyiddin Yahyâ b. Şeref b. Nuri. ts. *el-Mecmu' şerhi'l-mühezzeb*. Cidde: Mektebeü'l-İrşad.
- Remli, Hayrüddîn b. Ahmed b. Ali b. Zeynuddîn b. Abdulvehhâb el- Eyyübî el-Üleymî el-Fârûkî. 1998. *el-Fetâva'l-hayriyye fî nef'i'l-beriyye*. Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/ 14 Fall 2015

- Remli, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Ensârî. 1984. *Nihayetü'l-muhtac ila şerhi'l-minhac*. Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- Şamil İslam ansiklopedisi 1998. red. Ahmed Ağırakça. İstanbul: Şamil Yayınevi.
- Taberi, Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid. 1967. *Tarihü't-Taberi*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. Beyrut: Dâru Süveydan.
- Tahavi, Ebû Cafer Ahmed b. Muhammed b. Selamet el-Ezdi. 1968. *Şerhu meani'l-asar*. thk. Muhammed Seyyid Cadülhak. Kahire: Matbaatü'l-Envârî'l-Muhammedi.
- Tirmizi, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre es-Sülemi. 1978 *el-Câmiü's-sahih = sünenü't-Tirmizi: el-menakıb ve'l-feharis*. thk. ve şerh Ahmed Muhammed Şakir. Kahire: Mustafa el-Babi el-Halebi.
- Uyar, Gülgün. 2004. *İslam tarihinde Ali Fatıma evladı ehli beyt*. İstanbul:Gelenek Yayıncılık.
- Vakıdî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vakıd el-Eslemi. 1966. *el-Megazi*. thk. Marsden Jones. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb.
- Yakubî, İbn Vazih Ahmed b. İshak b. Ca'fer. ts. *Tarihü'l-yakub*. Beyrut: Dâru Sadır.
- Zebîdî, Ebû'l Abbâs Zeynü'd-Dîn Ahmed b. Abdî'l-Lâtif eş-Şercî. 1982. *et-Tecridü's-aarîh li-ahâdisi'l-câmiü's-sahih*, (trc. Ahmed Naim), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Zehebi, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman. 1988. *Tarihü'l-İslâm ve vefeyatü'l-meşahir ve'l-a'lâm:es-siretü'n-nebeviyye*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmuri. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabi.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Çalık, B., (2015). “İslam Hukukunda Zekât, Sadaka ve Ganimete Ait Hükümler Bağlamında “Ehli Beyt” İçin Özel Hükümler / Special Provisions For Ahl Al-Bayt In The Context Of The Provisions Of The Zakat, Alms And Booty In Islamic Law”, *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağanı), Volume 10/14 Fall 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8572>, p. 89-108.